

A „SZUWAROW“.

□ Hűvös szélroham süvít át a fedélzeten; mélyen járó felhők rohannak el a hajóraj fölött. A Sárga-tenger hullámai zúgva törnek meg a vértezett csatahajókon.

□ A tisztikar mindenütt a hátulsó parancsnok-hidon áll. A távolság s a ködös eső lassankint elfedi a shanghai-i kikötőben hátrahagyott „vontatók“ eltűnedező körvonalait.

□ Búcsuzóul megindul még egyszer a szokásos zászlómanőver. Feleletül a partról ágyudőrej hallatszik — az utolsó „Isten hozzád!“

□ Teljes gőzzel haladnak már. Az oroszok végső reménysége ez: a délceg balti flotta, élén az admirálhajó — a hatalmas „Szuwarow“ . . .

□ □

□ Szemenow Wladimir a nevem, sorhajóhadnagy vagyok az admirálhajón és haditudósító. Rojesztwenszky tengernagy törzskarához tartozom. Egész fiatalember még, aki szeretem az életet, de teljes szívemből gyűlölöm a sárga fajt. Büszke vagyok arra a gondolatra, hogy e küzdelemben imádott hazám érdekeiért és szeretett cáromért hősi halált halhatok.

□ Bárcsak oszlatná testemet a japán tenger hullámai, midőn felettük győzedelmi tort ülnek életben maradt honfitársaim!

□ Szívesen meghalok, mert hivatásomon kívül csak azt a kis vöröskeresztes magyar diakonizsát szeretem, aki amott a segélyhelyen szorgosan készítgeti a kötést a megsebesülendő harcosok számára. Talán ő köti be az én sebeimet is! Ha pedig elsüllyedünk, közös a hullámsírunk.

I.

□ Május 26-ika van. A nap fénye át-átszűrődik a felhőburkolaton. Meglehetősen sűrű a köd, noha erős délnyugati szél fújdogál.

□ A tengernagy terve, hogy az elvárható esetleges torpedótámadások dacára a nyugoti japán partok mellett elhalad és holnap délre a tsushimai tengeri út közepére ér. Ott mély a víz, széles a tenger és

nagy-messze mozdulatokra alkalmas, tehát bátran ütközhetünk meg az ellenséggel.

□ A „Szuwarowon“ a hangulat friss és élénk. A szívünk ugyan gonddal telte, de nem nyugtalanodunk. Minden eshetőségre előkészülünk.

□ Már talán századszor vitatjuk meg, hogy Tsushimánál vajjon az egész japán hadiflottával vagy ennek csak egyes részével kell-e megküzdenünk.

□ Két hajónk a „Terek“ és a „Kuban“ a keleti japán partoknál tüntet. Ezért sokan azt hiszik, hogy Tógót, az ellenséges hadiraj parancsnokát sikerül megtevesztenünk.

□ Én nem hiszem.

□ Tógó át fogja látni a haditervünket. Gyaníthatja ugyanis, hogy a hajóinkon felhalmozott köszénmeny-nyiség, melyet még az afrikai kikötőkben szereztünk be, nem elegendő Japán körülhajozására. Itt utánpótolnunk pedig seholsem lehet, hiszen minden ellenséges vagy neutralis föld. Ezért a Wladiwostok felé vezető rövidebb uton, amelyiken most haladunk, egész hadi erejével várni fog reánk!

□ Remélem azonban, hogy a sűrű köd eltakar majd bennünket és sikerül, hogy a wladiwostoki hajóinkkal mégis észrevétlenül egyesülhetünk. —

□ Megbámulhattam szerelmesemet, a kis diakonizsát. Ép imádkozott, a szent képek közelében, de nem térdelt le a kereszt zsámolyára.

□ Megkérdeztem, hogy miért imádkozik ülve? Azt felelte, hogy az ő vallásában úgy szokás. Töri az orosz nyelvet, de ez nagyon illik neki. Igazán édes gyermek!

□ Mondják, hogy nem felesküdt apáca és idővel akár férjhez is mehet. Ha ez igaz volna, élve szeretnék e háborúból hazakerülni . . .

II.

□ A szerencse kedvez. Drótnélküli táviró készülékünkkel (melyeket, hogy magunkat el ne áruljunk, egyelőre hajóink egymásközötti érintkezésére használnunk tilos) ellenséges táviratokat leshettünk el.

□ Egyes szavak voltak ezek, rendes és nem titkos irásuak:

□ „Egész nap . . . semmi. Mult éjjel tizennégy lámpa állandó világosság . . . , ugyanaz a csillag . . .“

□ Kétségtelen tehát, hogy eddig még nem fedeztek fel bennünket.

□ . . . Esteledik. Hajóink közelebb szaladnak egymáshoz. A tisztek s a legénység fele védelemre készen várja az esetleges ellenséges torpedó támadást; a másik fele a lőállásokhoz közel szunnyadozik.

□ Az éj sűrű és sötét. A fedélzet nyomasztó csendjét csak az alvók egyenletes lélegzése, a vizsgáló tisztek lépte és félhangos parancsszava szakítja meg. Alulról elnyomott halkán dübörög fel a gép.

□ Lehaladok a fűtőházba. A mérnök-kapitány ép szidja a német gyarmati köszönet. A raktárban ismételten kigyulladt magától. És rettenetesen fogy, gyengén éleszti a gépeket. A meleg kazán mellett elszundikálok.

□ Hajnali három óra felé ébredtem. Felmegyek a fedélzetre: az esti kép látható, csak egy kissé világosabb lett. Az utolsó negyedű hold magasan áll az égboltozaton; halvány sugarai megvilágítják a közeli látóhatárt, a kéményeket, árbócokat s a kötélzetet. A szél hűvösebb. Feltűröm a galléromat s az előhid felé tartok.

□ A tengernagy a székében ülve alszik. A hajóparancsnok szapora, nesztelen léptekkel halad a hajóhid egyik karfájától a másikig. Meg is szólít:

□ „Mit keres fenn ilyen késő éjjel? Alugyék amíg lehet“.

□ Majd fejével a tengernagy felé int:

□ „Most aludt el. Én beszéltem rá. A veszedelem úgyis elmúlt. Nemsokára hajnalodik. Kétszázezer Rubelben fogadok, hogy csak véletlenül sem szaladnak belénk. Látni sem láthatnak, ha csak Szt. Miklós megsegít s nem oszlatja egészen a ködöt“.

□ Jókedvben kaptam: mosolyogva kérdezősködött a kis diakonisa után. Ez alszik édesen . . .

□ A fogadás elveszett volna. Hajnalhasadtakor, május 27-én, a „Schinano Maru“ japán cirkáló rábukkan kórházhajóinkra s felfedezi egész hajórajunkat. Telegrafkészülékeink heves, érthetetlen sürgönyváltást fognak fel. A kora reggeli órákban hátvédünk ellenséges hajókat jelez. Délben pedig a már gyenge ködből kiválnak az egész ellenséges hadiflotta büszke páncélosainak körvonalai.

□ Tehát elérkezett a nagy ütközet, a döntés napja! . . .

□ Ünnepnap van ma otthon: Nagyoroszországban. A

vezérhajó tiszti étkezdéjében díszlakomára készültek. Most felhordják egyszerre az összes ételeket: nincs elpocsékolni való idő. Összecsördülnek a telt pezsgőspoharak. Az admirális helyett, aki a kormányhídon helyét el nem hagyja, az első kapitány szól:

□ „A Felsőgeink koronázásának évforduló napján adja az Isten, hogy drága hazánknak becsülettel szolgálhassunk. A cár és cárnő egészségére! Éljen Oroszország!“

□ Válaszul felhangzik a lelkesedés — és máris dobolják a fedélzeten a riadót . . .

III.

□ 1 óra 49 perckor délután, 5900 méter távolságra, eldőrdül a „Szuwarowon“ az első ágyulövés s azonnal rábömbölnek összes ágyuink.

□ A látcsővel izgatottan kutatom a hatást. Rövid, majd túllövések láthatók, de egyik sem talál! Kétségbeejtő, pedig most volna a legjobb alkalom, hogy valamelyes sikert érhessünk el.

□ Két perc múlva tüzeléssel felelnek a japánok is.

□ Felettünk lődöznek el. Hajóink mögött nagy távolságban, de szabad szemmel is láthatóan hatalmas vizoszlopok csapnak fel a magasba. Csodálatos gránátok ezek; a legcsekélyebb érintésre felrobbannak, még akkor is, ha a hullámokba csapódnak. Ez nagyban elősegíti a japánok belövését; megjavíthatják a távolságot, rövidebbre, hosszabbra. A mi gránátjaink szinte nyomtalanul merülnek el a mélybe.

□ Most rövidebbre lőnek. Előttünk robbannak a csodálatos lövedékek és repeszdarabjaikat hajóinkra szórják.

□ Borzasztó detonáció hallatszik az első nagy kémény közelében, rá óriási viztorony zúdul fel, füst és lángok. Egy lövés a parancsnoki kajütbe csapott, áttörte a fedélzetet, a tiszti lakosztályokban felrobbant és gyújtott.

□ A hajó belsejében tűz van!

□ Tapasztaltam, hogy az első találó lövésnek milyen hihetetlen erkölcsi hatása van az ellenséges tüzeléshez nem szokott legénységre. Minden ég már környes-körül s a lángok veszedelmesen, borzasztó gyorsasággal harapóznak tovább. Tengerészeink az oltóeszközökkel s tömlőkkel kezükben mozdulatlanul és tanácstalanul merednek a lángok és a füst ijesztően véstes kavarodásába.

□ „Oltátok már!“ riadok rájuk. A munka megindul s a vízsugarak sisteregve lövelnek a tűzre. Látom, mint hurcolják az első sebesülteket a kötözőhely felé.

□ Kiveszek órát és jegyzőkönyvet, hogy feladatomban híven az első égést feljegyezzem. E pillanatban heves lökést érzek ágyékom táján, felemelődöm a levegőbe . . . és leesem a földéltre.

□ Midőn magamhoz tértem az óra és a jegyzőkönyv még a kezemben volt. Az óra ketyegett, csak az üvegje és a permutató hiányoztak. A tüzet is eloltották már, de a figyelőhíd, amelyiken az előbb állottam szétroncsolódott s körülöttem tiz-tizenkét holttest hevert.

□ Ezután robbanás robbanást ért, özönével zúgnak reánk a japán gránátok.

□ Az árbócon fent büszkén lobog az admirálzászló s a „Szuwarow“ rendületlenül állja a rettenetes ellenes tüzelést.

□ S a tengernagy!?

□ Szívverésem eláll e gondolatra. Szaladok a parancsnoki hídra, melynek közelében csapott le az első lövedék. A karfák széttördeltek, a beomlott kémény vasdarabjai szerte-széjjel hevernek, itt-ott emberi testek roncsai láthatók s vértócsába gázolok.

□ De hála legyen a szenteknek! Rojesztwenszky és a hajóparancsnok még idejekorán bemenekültek a páncéltoronyba. Innét osztják parancsaikat s a tépett kötéltre felrepül a zászló: hogy a hajóraj változtassa a távolságot . . . amíg nem késő.

□ Fordul már a „Szuwarow“ is és oldalt intézi futását. Még egy gránát csap be, nyomában egész tűzakna kél, a hajó farához közel, ott a kötözőhely fölött. Kegyelmes Isten — a kis diakoniszta!

□ Nyomban, félőrülten rohanok a helyre.

□ Idegzsibbasztó a pusztulás iszonyatossága itt. A szentképek, amelyeket emlékül hoztunk hazáról magunkkal sértetlenek, a feszület előtt is nyugodtan pislog az örök mécs, de élő lény nincs a közelben. Szék és ágyromok között szerte hevernek törött palackok, szakadozott kötszerek. Mindenütt füst, víz és emberi testroncsok. Amott egy női ruhafoszlány. Felragadom, ajakomhoz szorítva megcsókolom és sírni tudnék mint egy gyermek, ha a körülöttem zajgó harc heve érzéketlenséggel nem vértézné szívemet.

□ A vadság beszél itt, az ellenség kegyetlen munkája . . . Most még a szívnek is hallgatás a helye.

□ Két óra husz perckor délután érzéketlenül, szívemben rettenetes hidegséggel írom köteles haditudósításaimat s a harci naplót:

□ A japán hajók sértetlenül követik a menekülő flottánkat, mintha nem is ütközetben, csak lövészet gyakorlaton volnának. Az orosz páncélosok száma kettővel megfogyott. Az ellenség üldöző tüzelése vezérhajónkat a „Szuwarowot“ igyekszik elérni . . .

IV.

□ Pár percig nyugalom van, az ágyudőrej szünetel.

□ A hajóorvos kajütje mellett haladok el. Hangokat hallok. Benézek a betörött ajtón.

□ Csodálatos, mihelyt a harci lárma elnyugszik, ismét érzem a szív!

□ Az ágyon a kis diakoniszta fekszik ájtultan. Az orvos élesztgeti őt. Szerelmesem testéről le van tépve a ruha. Az orvos arca vérrel borított s ép a betegápolóval pöröl, aki leakarja azt mosni. Derék ember, első a kötelesség. Mentsd meg „őt“!

□ Táborig palackomból néhány csepp rumot töltök az ájult szájába. Magához tér.

□ „Semmi. Nincs semmi bajom, suttogja s hálásan tekint reám. Csak a mérges gázokat lélegzettem be.“

□ Te Édes! Tudod talán, hogy ezeknél kedvesebb, vigasztalóbb szöveget nem mondhatok neked?

□ De Isten oltalmazzon, hí a kötelesség . . .

V.

□ Két óra harminc perc. Az ellenség ismét megkezdte a tüzelést. Úgy látszik, hogy minden hajó ránk összpontosítja a tüzet. Szegény „Szuwarow“, te admirálhajók legdélcegebbike!

□ Sajna, alig felelhetünk, hiszen már majdnem minden lövegünk harc képtelen. A páncélforgók be vannak szakítva, az ágyucsövek kétségbeesetten s tehetetlenül merednek az ég felé! Csak egy működik még, a leghatalmasabban vértézett.

□ Arra az eshetőségre, ha a vezérhajó végveszélyben forog, egy torpedónaszádnak kell az admirálist és tábornokot felvenni.

□ Vajjon messze van-e még ez az időpont? Gépünk megromlott, máris nehezen tartható működésben; alig tudunk a többi hajóval menetsebességet tartani.

□ Hozzá most ez a romboló, elárasztó ellenes tüzelés!

□ Csakhogy él még az én kis diakoniszta . . .

VI.

□ Két óra ötvenöt perckor rettenetes dördülés hallatszik, a japánok ismét belőtték magukat. A lövés ismét gyújt. Oltásra gondolnunk sem lehet. A tömlők kifogytak, a fecskendők megromlottak, legénységünk nincs. Akik még harc képesek helyüket el nem hagyhatják.

□ Amott egy másik gránát is gyújt. Ég az egész „Szuwarow“. A gép alig működik már. Úgy látszik elérkezett az utolsó perc.

SZENES FÜLŐP FESTMÉNYE

A KIS HAMIS

□ Három, mázsás lövedék csap hirtelen egymásután a parancsnoki toronyba s áttöri a páncélt.

□ Minden szentek! Benn az admirális, a flotta lelke! Szegény orosz dicsőségünk! Kegyetlen balszerencse!

□ Utolsó ütegünk is elhallgat . . . a gép is felmondja a szolgálatot . . . mozdulatlanul állunk egy helyben: égő fáklya a víztenger közepén!

□ A kegyetlen lövedékek fokozott erővel törnek a páncél-oldalakat s mindenütt viz tódul a hajó belsejébe. A főárbóc kettétörik és zúgva csap le a fedélzetre. A „Szuwarow“ megrendül s felcsapnak reánk a hullámok.

□ Combomból folyik a vér. Érzem is, hogy meg vagyok sebesülve. Alig bírom magamat, mégis az admirálishoz kell jutnom.

□ Keresem . . .

□ □

□ Megtaláltam.

□ Senkisémet tudta, hogy Rojesztwenszky megsebesült. Én figyelmeztettem rá az orvost.

□ A parancsnoki páncéltorony darabjai omlottak rá. Nemes teste vérrel borított. Egy repeszdarab áttörte a koponyacsontját és a fejbe hatolt.

□ Időközönként magához tért, önuralmát és hidegvérét bámulatosan megőrizte:

□ „Vonják be az admirálzászlót . . . Vigyenek a „Nebogatowra““ Majd hirtelen fellobbanó eréllyel szólott utolsó parancsa:

□ „Az egész hajóraj teljes gőzzel meneküljön Wladivosztokba! Hajóvonal 23° 0' észak felé!“

□ Azután kétségbeesítő lethargiába merült.

□ Átadtam a parancsot a vezérkari főnöknek s a csodálatosan épségben maradt Marconi drótnélküli táviró a többi hajóra közvetítette a legyőzetés e szomorú hírét.

□ Közeledett a mentésre rendelt torpedonaszád: az admirálisért. Nagy nehezen áthurcolták őt s a táborkar is átszállott.

□ Engem egy pillanatig megállított a szerelem, této-váztam, de azután meggyőződtem a kötelesség. Elhagytam én is a „Szuwarowot“ s követtem az admirálist.

□ Gyorsan haladt tovább az apró naszád. A főparancsnok meg volt mentve; felrepült az admirális zászló. Felzúgott az orosz lelkesedés s ágyuink élénkebben bömböltek. Már késő!

□ Alig haladtunk néhány werstnyire, láthattuk, hogy a „Szuwarow“ rohamosan sülyed s pár másodperc múlva a tenger elnyelte a lángoló büszke hajót. Felette ismét összecsaptak a hullámok.

□ Nem első csatám volt ez a nagy háborúban . . . De gyengített a pillanat keserve s könnyeim megereáltak,

□ Sirattam hazám vereségét, a „Szuwarowot“ . . . s a kis diakoniszámat.

GYÖRY JENŐ.

Kőszeghi Fangh Dezső rajza